O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM
VAZIRLIGI
SAMARAQAND DAVLAT
UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-5320400
2022 yil “__”_____

“TASDIQLAYMAN”
SamDU rektori:
_____ R.I.Xalmuradov
_____” “_____” 2022 yil

“HAYOT FAOLIYATIXAVFSIZLIGI”

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	500 000 - Tabiiy fanlar, Matematika va stilistika
Ta’lim sohasi:	510 000 - Biologiya va unga turdosh fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	5320400 - Kimyo texnologiya

SAMARQAND - 2022

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
HFX3003	2023-2024	7	3
Fan/modul turi	Ta’lim tili		Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O‘zbek		4

Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)
Hayot faoliyati xavfsizligini	44	46	90

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad - bo‘lajak mutaxassislarga hayotiy faoliyatlarida yuzaga keladigan xavflaming kelib chiqish sabablarini, xususiyatlarini, oqibatlarini va ulami yo‘qotish usullarini, xavfsiz ish sharoitlarini yaratish, tabiiy, texnogen va ekologik tusdagi favqulodda vaziyatlardan, hamda boshqa halokatlardan aholini himoya qilish, ularni nazariy va amaliy jihatdan himoyalanishga tayyorlash hamda jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko‘rsatish qoidalarini o‘rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi - hayo‘tiy faoliyatda yuzaga keladigan xavflarni identifikatsiyalash va ulami p‘rganish, ishlab chiqarish jarayonlarida xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish, texnosferada kasb kasalliklarini kamaytiradigan va baxtsiz hodisalarni oldini oladigan chora-tadbirlami o‘rganish. Shuningdek, aholini tabiiy ofat, avariya va halokatlardan himoyalanish usullariga o‘rgatish, zararlangan shikastlanish o‘choqlaridagi fuqarolami qutqarish va tiklov ishlarini o‘tkazish, yong’inga qarshi xavfsizlik choralarini ko‘rish, jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko‘rsatish va boshqa muhim vazifalami bajara oladigan bilim, ko‘nikma va kasbiy malakaga ega insonni tarbiyalashga qaratilgan.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1. Hayot faoliyati xavfsizligini ta’minlash asoslari. Hayot faoliyati xavfsizligi haqida tushuncha. Hayot faoliyati xavfsizligi fanining maqsadi va vazifalari. Hayot faoliyati xavfsizligi fanining farkibiy qismlari va ularning tekshirish ob’ektlari. Faoliyat xavfsizligini tahlil qilish. Xavflar, ulaming tasnifi. Faoliyat xavfsizligini ta’minlash tamoyillari, uslublari va vositalari. “Inson - muhit” iizimida inson omili.

2. Hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari. Hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy asoslari, mazmuni. Ishlab chiqarishda faoliyat xavfsizligini ta’minlash bo'yicha qabul qilingan asosiy qonunlar, standartlar, nizomlar, qoidalar va me’yoriy hujjatlar tizimi. Faoliyat xavfsizligi qonun - qoidalariga amal qilinishini nazorat qilish tizimi, qoida va talablami buzganlik uchun javobgarlik. Ishlab chiqarishda xavfsizlikni ta’minlashga oid tadbirlarini rejalashtirish, mablag' bilan ta’minlash.

3. Inson mehnat faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar. Inson mehnat faoliyatining turlari. Inson mehnat faoliyatining fiziologik asosslari. Mehnatni muhofaza qilishda ergonomikaning ahamiyati. Xavfsizlikni ta’minlashda psixologiyaning ahamiyati. Inson mehnat faoliyatiga ta’sir etuvchi salbiy omillar, ulaming turlari, mohiyati va himoyalanish usullari.

4. Yong‘in xavfsizligi. Yong‘in va portlash. O‘zbekiston Respublikasining 2009 yil 30 sentyabrdagi “Yong’in xavfsizligi to‘g’risida”gi qonunning mazmun-mohiyati. Yong’in ofati, uning kelib chiqish sabablari, omillari, turlari, yonish fazalari va ulaming xususiyatlari. Iqtisodiyot tarmoqlari binolari, inshootlari va qurilish materiallarining yong’inga qarshi bardoshlilik darajalari. Yong’in ofatida inshootlardagi fuqarolarni evakuatsiya qilish tartibi, yong’inga qarshi to‘siqlar, xususiyatlari, yong’in darakchilari va aloqa tizimi. Portlash hodisasi, uning xususiyatlari, unga qarshi chora-tadbirlar. Portlashning salbiy ta’ sirlari.

5. Texnika xavfsizligi asoslari. Texnika xavfsizligi bo‘yicha me’yoriy hujjatlar. Ob’ektlarda texnika xavfsizligi ta’minlashni tashkillashtirish. Mehnat faoliyati jarayonida amal qilinishi zamr boTgan xavfsizlik qoidalari. Ishlab chiqarish jarayoniga, asbob va uskunalarga, himoya vositalariga, bino va inshoatlarga nisbatan quyiladigan umumiy xavfsizlik talablari va me’zonlari. Mehnat xavfsizligini ta’minlovchi texnik vositalar. Mehnat xavfsizligiga doir yo‘l-yo‘riq o‘tkazish va xavfsiz ishlash usullariga o‘qitish.

6. Elektr xavfsizligi. Elektr xavfsizligi tushunchasi. Elektr tokining inson organizmiga ta’siri va ularning turlari. Elektr tokidan jarohatlanishning asosiy sabablari ulami oldini olishga qaratilgan

chora tadbirlar. Elektr qurilmalarida qo‘llaniladigan muhofaza vositalari. Elektr toki bilan ishlaganda qo‘llaniladigan umumiy va shaxsiy himoya vositalari. Elektr toki ta’siriga tushgan kishiga birinchi yordam ko‘rsatish.

7. Xavfsizlikni ta’minlashda psixologiyaning ahamiyati. Ishlab chiqarish jarayonlari sanitariyasi va gigiyenasi. Ishlab chiqarish mikroiqlimi tushunchasi. Ishlab chiqarish mikroiqlimining gigiyenik me’yorlari, ulaming inson organizmiga ta’siri. Texnosfera havosi tarkibidagi ishlab chiqarish changlari va zaharli moddalaming inson organizmiga salbiy ta’siri, ularga qarshi chora-tadbirlar. Ishlab chiqarishda zararli moddalar va ulardan himoyalanish usullari. Ommaviy qirg‘in qurollari va ulaming ta’sir etish omillari. Zamonaviy qirg’in vositalari tasnifi. Oddiy qirg’in vositalari. Yadroviy, kimyoviy, biologik qurollar va ulaming ta’sir etish omillari. Ommaviy ximoya inshoatlari.

8. Mehnat faoliyati jarayonida amal qilinishi zarur bo‘lgan xavfsizlik qoidalari. Texnika xavfsizligi asoslari. Texnika xavfsizligi bo‘yicha me’yoriy hujjatlar. Ob’ektlarda texnika xavfsizligi ta’minlashni tashkillashtirish. Ishlab chiqarish jarayoniga, asbob va uskunalarga, himoya vositalariga, bino va inshoatlarga nisbatan quyiladigan umumiy xavfsizlik talablari va me’zonlari. Mehnat xavfsizligini ta’minlovchi texnik vositalar. Mehnat xavfsizligiga doir yo‘l-yo‘riq o‘tkazish va xavfsiz ishlash usullariga o‘qitish. Aholi va hududlami favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishning huquqiy asoslari. O‘zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ulaming oldini olish va harakat qilish davlat tizimi. O‘zbekiston Respublikasida favqulodda vaziyatlar vazirligini tashkil etilishi. Aholi va hududlami favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasi Qonunlari, Vazirlar Mahkamasining Qarorlari va boshqa me’yoriy hujjatlar mazmun mohiyati.

9. Terrorizm va kiberxavfsizilik haqida maTumot. Terrorizm tushunchasi, terroristik guruh, tashkilotlar. Terrorchilik harakatlarini amalga oshirish usullari va vositalari. Terrorizmning iqtisodiyot tarmoqlari va aholi uchun xavfli xususiyatlari. Favqulodda vaziyatlar turlari va xususiyatlari. Favqulodda vaziyatlarda aholining harakati. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 27 oktyabrdagi “Texnogen, tabiiy va ekologik tusdagi favqulodda vaziyatlaming tasnifi to‘g’risida”gi 455-son qarorining mohiyati. Yer silkinishi va surilishi, tuproq, qor ko‘chkilari, suv toshqini, kuchli shamollar, qurg’oqchilik va sel hodisasi ofatlari, ulaming kelib chiqish sabablari, xususiyatlari, keltiradigan talafotlari va har bir katastrofik o‘choqda olib boriladigan chora-tadbirlar. Texnogen tusdagi ofatlar, turlari, xususiyatlari, oqibatlari. Radiatsion va kimyoviy nazorat asboblari. Ommaviy ximoya inshoatlari turlari, vazifasi va ularga qo‘yiladigan talablar. Joylarda dozimetrik, kimyoviy va biologik nazoratlami tashkillashtirish. Radiatsion, dozimetrik nazorat va kimyoviy razvedka asboblarini ishga tayyorlash.

10. Favqulodda vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish. Respublikada halokatlar tibbiy xizmatining tashkil etilishi va uning asosiy vazifalari. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko‘rsatishning tartib va qoidalari. Tomirlardan qon ketishi, turlari, vaqtincha to‘xtatish usullari. Suyak singanda ko‘rsatiladigan birinchi tibbiy yordam. Uzoq vaqt bosilish sindromida jarohatlanganlarga ko‘rsatiladigan birinchi tibbiy yordam. Suvga cho‘kkan odamga, sovuq urgan (muzlagan), elektr toki urgan insonlarga tibbiy yordam ko‘rsatish. Yurak-o‘pka reanimatsiyasi (qayta jonlantirish)ni o‘tkazish qoidasi. Tabiiy ofat, avariya va halokatlarda jabrlanganlarni tibbiy saralash (triaj) qoidalari. Jabrlanganlami transportirovka qilishda yordam ko‘rsatish. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish va ulami evakuatsiya qilishda qo‘l ostidagi mavjud vositalardan foydalanish. Favqulodda vaziyat xavfi tug‘ilganda va sodir boTganda aholiga xabar berish va ularni xavfli hududlardan xavfsiz hududlarga ko‘chirishni (evakuatsiya qilishni) tashkillashtirish. Aloqa va xabar berish xizmatini tashkil etish, uning kuch va vositalari. Aloqa va xabar berish tizimining asosiy vazifalari. Xabar berish signallari va ularga binoan aholining harakati. Aholini favqulodda vaziyatlar ro‘y bergan xavfli hududlardan xavfsiz hududlarga ko‘chirish (evakuatsiya) tavsifi va turlari. Evakuatsiya organlari, ulaming tuzilishi va ishlash tartibi. Aholi evakuatsiyasini rejalashtirish va o‘tkazishni ta’minlash. Aholini favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishga tayyorlash. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 7 oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi aholisi favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishga tayyorlash tartibi to‘g’risida”gi 427-sonli Qarori mazmun va mohiyati. Aholini o‘qitish bo‘yicha qoTlaniladigan uslub va usullar. O‘quv mashqlarini tayyorlash va o‘tkazish uslubiyoti. Aholini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga ma’naviy-ruhiy tayyorlash. Favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishning targ’iboti.

Iqtisodiyot tarmoqlari va ob'ektlari barqarorligini oshirish. Fuqaro muhofazasi tadbirlarini rejalashtirish. Iqtisodiyot tarmoqlari va ob'ektlarining barqarorligini oshirish tushunchasi va mohiyati. Barqarorlikni oshirishning asosiy yo'nalishlari, chora-tadbirlari. Aholi va hududlami muxofaza qilish tadbirlarini rejalashtirish. Favqulodda vaziyatlaming oldini olish rejasi va unga qo'yiladigan asosiy talablar. Rejalaming tuzilishi, bo'limlari va ilovalaming mazmuni.

Amaliy mashg'ulotlar mavzulari

1. Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlash asoslari. Hayot faoliyati xavfsizligi haqida tushuncha. Hayot faoliyati xavfsizligi fanining maqsadi va vazifalari. Hayot faoliyati xavfsizligi fanining tarkibiy qismlari va ulaming tekshirish ob'ektlari. Faoliyat xavfsizligini tahlil qilish. Xavflar, ulaming tasnifi. Faoliyat xavfsizligini ta'minlash tamoyillari, uslublari va vositalari. "Inson - muhit" tizimida inson omili.

2. Hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari. O'zbekiston Respublikasi "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni bandlarini o'rganish. O'zbekiston Respublikasi "Mehnat kodeksi" bandlarini o'rganish. Faoliyat xavfsizligini ta'minlash sohasida rivojlangan mamlakatlarda qabul qilingan qonun va boshqa me'yoriy hujjatlar.

3. Ergonomika tushunchasi va kasb kasalliklari. Ishlab chiqarish jarayonlari sanitariyasi va gigiyenasi. Ishlab chiqarish mikroiqlimi tushunchasi. Ishlab chiqarish mikroiqlimining gigiyenik me'yorlari, ulaming inson organizmiga ta'siri. Texnosfera havosi tarkibidagi ishlab chiqarish changlari va zaharli moddalaming inson organizmiga salbiy ta'siri, ularga qarshi chora-tadbirlar. Ishlab chiqarishda zararli moddalar va ulardan himoyalanish usullari.

4. Elektr xavfsizligi. Elektr xavfsizligi tushunchasi. Elektr tokining inson organizmiga ta'siri va ularning turlari. Elektr tokidan jarohatlanishning asosiy sabablari ularni oldini olishga qaratilgan chora tadbirlar. Elektr qurilmalarida qoTlaniladigan muhofaza vositalari. Elektr toki bilan ishlaganda qoTlaniladigan umumiy va shaxsiy himoya vositalari. Elektr toki ta'siriga tushgan kishiga birinchi yordam ko'rsatish.

5. YongTnga qarshi kurash. Yong'inga qarshi kurashish xizmati. Yong'inga qarshi texnik vositalar. Yong'inni o'chirish usullari va vositalari, xususiyatlari va ularga qo'yiladigan talablar.

6. Shovqin va titrashdan himoyalanish texnik vositalarining guruhlanishi va tuzilishi. Sanoat korxonalaridan chiqadigan shovqin turlari. Aholini favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishga
3. tayyorlash. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 7 oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi aholisi favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishga tayyorlash tartibi to'g'risida"gi 427-sonli Qarori mazmun va mohiyati. Aholini o'qitish bo'yicha qoTlaniladigan uslub va usullar. O'quv mashqlarini tayyorlash va o'tkazish uslubiyoti. Aholini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga ma'naviy-ruhiy tayyorlash. Favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishning targ'iboti. Iqtisodiyot tarmoqlari va ob'ektlari barqarorligini oshirish. Fuqaro muhofazasi tadbirlarini rejalashtirish. Iqtisodiyot tarmoqlari va ob'ektlarining barqarorligini oshirish tushunchasi va mohiyati. Barqarorlikni oshirishning asosiy yo'nalishlari, chora-tadbirlari. Aholi va hududlami muxofaza qilish tadbirlarini rejalashtirish. Favqulodda vaziyatlaming oldini olish rejasi va unga qo'yiladigan asosiy talablar. Rejalaming tuzilishi, boTimlari va ilovalaming mazmuni.

7. Ommaviy qirg'in qurollari va ularning ta'sir etish omillari. Ommaviy qirgTn qurollari va ulaming ta'sir etish omillari. Zamonaviy qirg'in vositalari tasnifi. Oddiy qirg'in vositalari. Yadroviy, kimyoviy, biologik qurollar va ularning ta'sir etish omillari.

8. Ommaviy ximoya inshoatlari. Radiatsion va kimyoviy nazorat asboblari. Ommaviy ximoya tnshoatlari. Radiatsion va kimyoviy nazorat asboblari. Ommaviy ximoya inshoatlari turlari, vazifasi ya ularga qo'yiladigan talablar. Joylarda dozimetrik, kimyoviy va biologik nazoratlarni tashkillashtirish. Radiatsion, dozimetrik nazorat va kimyoviy razvedka asboblarini ishga tayyorlash.

9. Shaxsiy himoya vositalari. Nur kasalliklari. Shaxsiy ximoya vositalari. Nafas olish organlarini ximoyalovchi vositalar. Terini ximoyalovchi vositalar. Shaxsiy tibbiy va zararsizlantirish vositalari. Sanoatda va xizmat ko'rsatish sohalarida qoTlaniladigan shaxsiy muhofaza vositalari.

10. Singanda va jarohatlanganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Favqulodda vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam koTsatishning tartib va qoidalari. Tomirlardan qon ketishi, turlari, vaqtincha to'xtatish usullari. Suyak singanda ko'rsatiladigan birinchi tibbiy yordam. Suvga cho'kkan odamga, muzlagan, elektr toki urgan insonlarga tibbiy yordam ko'rsatish. Yurak-o'pka reanimatsiyasi (qayta jonlantirishjni oTkazish

qoidasi. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish va ulami evakuatsiya qilishda qo‘l ostidagi mavjud vositalardan foydalanish.

11. Mashina va mexanizmlar uchun texnika xavfsizligi talablari keltiriladigan me’yoriy hujjatlar tizimi. Favqulodda vaziyatlarda avariya qutqaruv va boshqa kechiktirib bo‘lmaydigan ishlami tashkil etish. Avariya qutqamv va boshqa kechiktirib bo‘lmaydigan ishlami turlari, shikastlangan o‘choqlarda ulami olib borish usullari.

12. Favqulodda vaziyat xavfi tug‘ilganda va sodir bo‘lganda aholiga xabar berish va ularni xavfli hududlardan xavfsiz hududlarga ko‘chirishni (evakuatsiya qilishni) tashkillashtirish. F.V da birinchi tibbiy yordam berish asoslari. Singanda va jarohatlanganda birinchi tibbiy yordam ko’rsatish. Aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishning huquqiy asoslari. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ulaming oldini olish va harakat qilish davlat tizimi. O'zbekiston Respublikasida favqulodda vaziyatlar vazirligini tashkil etilishi. Aholi va hududlami favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Qonunlari, Vazirlar Mahkamasining Qarorlari va boshqa me'yoriy hujjatlar mazmun mohiyati. Favqulodda vaziyatlar turlari va xususiyatlari. Favqulodda vaziyatlarda aholining harakati. Favqulodda vaziyatlar tavsifi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 27 oktyabrdagi “Texnogen, tabiiy va ekologik tusdagi favqulodda vaziyatlaming tasnifi to'g'risida”gi 455-son qarorining mohiyati. Favqulodda vaziyat xavfi tug‘ilganda va sodir bo‘lganda aholiga xabar berish va ulami xavfli hududlardan xavfsiz hududlarga ko‘chirishni (evakuatsiya qilishni) tashkillashtirish. Aloqa va xabar berish xizmatini tashkil etish, uning kuch va vositalari. Aloqa va xabar berish tizimining asosiy vazifalari. Xabar berish signallari va ularga binoan aholining harakati. Evakuatsiya tavsifi va turlari. Evakuatsiya organlari, ulaming tuzilishi va ishlash tartibi. Aholi evakuatsiyasini rejalashtirish va o‘tkazishni ta’minlash.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

4.

1. HFX muammolarini o‘rganishga katta hissa qo‘shgan jahon va vatanimiz olimlari. Ulaming asosiy ilmiy-amaliy ishlari.
2. Xavflami kvantifikatsiyalashning sonli, balli va boshqa uslublarini tahlil qilish.
3. Xavfsizlikni ta’minlash tamoyillari va uslublarini tahlil qilish.
4. Faoliyatning turli bosqichlarida xavfsizlik shartlarini tahlil qilish.
5. Faoliyat xavfsizligini ta’minlashning ergonomik ko‘rsatkichlarini tahlil
6. Ish o‘mini tashkillashtirishning talablari.
7. Inson antropometrik ko‘rsatkichlarining faoliyat xavfsizligiga ta’siri.
8. Faoliyat xavfsizligini ta’minlashda psixologik omillarning ahamiyati.
9. O‘zbekiston Respublikasida hayot faoliyat xavfsizligini ta’minlash sohasida qabul qilingan qonun va me’yoriy hujjatlar tizimi.
10. Hayot faoliyati xavfsizligi fani bo‘yicha glossariy tuzish.
11. Insonning fiziologik va psixologik tavsiflarining xavfsizlikni ta’minlashdagi ahamiyati.
12. Odam anatomiyasining (antropometrikparametr-larining) xavfsizlikni ta’minlashdagi ahamiyati.
13. Hayot faoliyati xavfsizligini'ta’minlashga oid xalqaro tajriba va izlanishlar taxlili.
14. Hayot faoliyati xavfsizligini ta’minlashga oid chet davlatlarda qabul qilingan qonunlar va me’yoriy hujjatlar taxlili.
15. Shovqin va titrashdan himoyalanish texnik vositalarining gumhlanishi va tuzilishi.
16. Mashina va mexanizmlar uchun texnika xavfsizligi talablari keltiriladigan me’yoriy hujjatlar tizimi.
17. Davlat yong’in xavfsizligi xizmati.
18. Respublika bo‘yicha yong’ihlar sodir boTishi va ularda ko‘riladigan zararlar to‘g’risida statik maTumotlar taxlili.
19. Yong’indan himoyalanishning zamonaviy texnik vositalari.
20. Xalqaro terrorizm va terroristik tashkilotlar.
21. O‘zbekistonda boTishi mumkin boTgan texnogen xavflar.
22. Markaziy Osiyoda boTishi mumkin boTgan tabiiy xavflar.
23. “Aholini va hududlami tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to‘g’risida”gi qonun bandlarini o‘rganish.

24. Favqulodda vaziyatlarda ulaming oldini olish va harakat qilish davlat tizimi(FVDT)ning strukturaviy tuzilishini o‘rganish.
25. “Fuqaro muhofazasi to‘g’risida”gi qonun bandlarini o‘rganish.
26. “Terrorizmga qarshi kurash to‘g’risida”gi qonun bandlarini o‘rganish.
27. “Xavfli ishlab chiqarish ob'ektlarining sanoat xavfsizligi to‘g’risida” gi qonun bandlarini o‘rganish.
28. “Chiqindilar to‘g’risida” gi qonun bandlarini o‘rganish.
29. Favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikni ta’minlash bo‘yicha qabul qilingan davlat standartlari tizimini o‘rganish.
30. “Gidrotexnika inshootlarining xavfsizligi to‘g’risida” gi qonun bandlarini o‘rganish.
31. “Sanitariya nazorati to‘g’risida”gi qonun bandlarini o‘rganish.
32. “Fuqarolar sog’lig’ini saqlash to‘g’risida”gi qonun bandlarini o‘rganish.

V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

;D.“Hayot faoliyati xavfsizligini” fanining asosiy bo‘limlari hisoblangan yashash muhitlari, omillar ekologiyasi, populyasiyalar ta’limoti, jamoalar (biotsenozlar), biosfera to‘g’risidagi ta’limot, tabiatni muhofaza qilishning asosiy qonuniyatlarini har tomonlama chuqur o‘rganish, etuk ekolog mutaxassis bo‘lish jarayonidagi o‘zgarishlarni tahlil qila olish va ulardan xulosalar chiqarish.haqida ***tasavvur va bilimga ega boTishi;***

□ “Hayot faoliyati xavfsizligini” kursini o‘zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr: ekologiya fanining asosini populyasiya, ekosistema, biosferaning vazifalari, roli va o‘mini mukammal ***ko‘nikmalariga va malakasiga ega bo‘lishi kerak.***

VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:

□ Fan va ta’lim integratsiyasi mazmun mohiyatidan kelib chiqqan holda innovasiyalami ta’lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot-kommunikasiya tizimidan keng foydalanish.

VII. Kreditni olish uchun talablar:

5. Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni toTiq o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlami bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

Asosiy adabiyotlar:

Tavsiya etilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. 0 Nigmatov L, Tojieyyv M. X. "Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi" darslik. - T.: Iqtisod-moliya. 2011 y. -260 b.
2. Yormatov G’.YO. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: “Aloqachi”, 2009 . - 348 b.
3. Qudratov O. Ganiev. T.. Favqulodda vaziyatlarda fuqaro muhofazasi // darslik. -T., 2005 y.
4. O‘. YoTdoshev va boshqalar. Mehnatni muhofaza qilish. O‘quv qoTlanma -T.: Mehnat, 2005.
5. M.Ramazonova, X.Sodikova. “Favqulodda vaziyatda tibbiy xamshiraning o‘quv qoTlanmasi” 2017
6. E.E. Qobilov. Hayot faoliyati xafsizligi darslik 2019 y 207 b.
7. ,Anatomiya atlas 2020 y.
8. K.A.Svyatkina, E.V.Belogorskaya, N.P.Kudryavseva.Bolalar kasalligi.2015.
9. VTPokrovskiy, I.G.Bulkina. Yuqumli kasalliklar. Moskva 1985y.
10. David Vemer. Xammabop tibbiy qullanma. 2009 y.

6.

Tavsiya qilinadigan qo‘shimcha adabiyotlar

11. Tojiyev M.X., Nigmatov I va b. Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi. O‘quv qo‘llanma.-T.: MCHJ., TaTim manbai, 2002,-224 b.
12. Yunusov M.Yu., Ikromov E.J. Fuqaro muhofazasi - doimiy zarurat. -T.: 2002.
13. Belov S. V. i dr. Bezopasnost” jiznedeyatel"nosti,-M.: Visshaya shkola, 1999.
14. Rasuleva M.A., Yuldoshev O.R. Videoterminallardagi xavfsizlik muammolari. O‘quv qoTlanma rT.: ToshDTU, 2004.
15. Petrosova L.I., Rasuleva M.A., Rasulev A.X. Bezopasnos jiznedeyatelnosti. Uchebno-metodicheskoye posobiye.-T.: TGTU, 2012.
16, Tinglovchilar uchun fuqaro muhofazasi masalalari bo‘yicha o‘quv qoTlanmasi. O‘zR FVV FMI

	T.:2011 y.-114b. 17. Uchebnoye posobiye dlya slushateley po voprosam zashiti naseleniya i territoriy ot chrezvichaynix situatsiy. IGZ MCHS RU, T.: 2009 g. - 100 s. 18. Tojiev M. X., Nigmatov L, Hayot faoliyati xavfsizligi. O"quv qo"llanma. -T.: "Tafakkur-Bo"stoni", 2012 y. - 272 b. 19. Raximova X. va boshqalar. Mehnatni muhofaza qilish. T.:O'zbekiston, 2003 y. 20. B.S.Tursunov. Jarroxlik. ToShkent 2002 y. 21. A.B.Mazurin. "Propevdeka detskix bolezni" M. 1985 22. L.O.Badalyan. Nasledsvennie bolezni. Toshkent. 1980. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. -T.: "O'zbekiston", 2008. 2. "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. -T.: 2002,1-son. 3. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlanishini tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi Nizom. Vazirlar Mahkamasining qarori N° 286, 06.06.1997, -T.: 1997. 4. "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklaridan majburiy davlat ijtimoiy sug'urtasi to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2008,37-38-son. 5. "Ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, -T.: 2009, 16-son. 6. "Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi Oliy
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti O'quv-uslubiy Kengashining 2022 yil "_____" "_____ " N°__-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **Qobilov E.E -** SamDU, "Ekologiya va hayot faoliyati xavfsizligi kafedrasi" mudiri, tibbiyot fanlari doktori, professor.
9.	**Taqrizchilar: To'xtayev M.Q. -** Ekologiya va hayot faoliyati xavfsizligi kafedrasi dotsenti. **Abdullayev R.B. -** Toshkent Tibbiyot Akademiyasi Urganch filliali, fakultativ va gospital terapiya kafedrasi mudiri, t.f.d. professor.

Kafedra mudiri: **prof. E.E. Qobilov**

Mazkur modul Geografiya va ekologiyafakidieii kengashining 2022 yil "__" "_____" "__ "-sonliyig'ilishida ko'rib chiqilgqa va tasdiqlangan.

Fakultet dckani: **dots.A.X. Ravshanov**

"Kelishilgan"
SamDU o'quv uslubiy boshqarma boshlig'i:
_____ Sh.A. Muranov
44 W 44
_____ _____" 2022 yjl

"Kelishilgan"
SamDU o'quv ishlar bo'yicha /'nrbrektor:
___ .prof. A.S.Soleyev
"_____" "_____" 2022 yil